

80 Philol. 2111:3

EPITOME

COLLOQUIORVM

Erasmicorum, continens in se

communiores quotidiana

ni sermonis formula

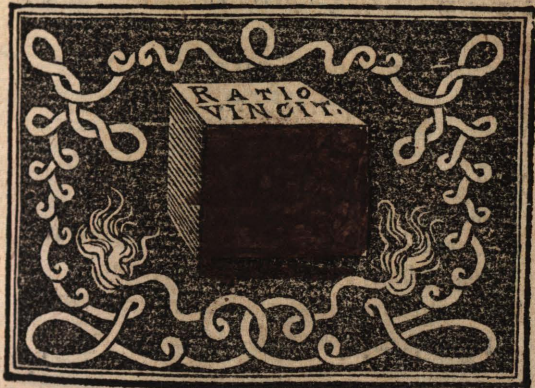
las, in puerorum

usum con

gesta.

Norimbergæ apud Io. Petreium. M. D. XLV.

1545

ADVERSUS CALVMNIAM.

Hendecasyllabi Phaletij, per Nicolaum Ditrichum.

Doctorem haud lacerare me libellos
Quisquam existimet, At capaci
Ætati solidos manere norit.
Tantum hic effigiare crassiores,
Sub primis pueros studemus annis.
Quam frugem facile è suis libellis
Excerpi patientur illi primum
Qui scripsere, igitur rogo proteruos
Dentes Zoile comprimas. Licebit
Vti tramite cuiq; promptiori,
Cui servire nequit brevis tabella hæc.
Σωτῆρα ἢν ἔλαχες, μέμνησο κοσμήν.

HEXASTICHON AD pueros. N. D.

Hæc puer ingenuis mentem uirtutibus orna,
Imberbis discas uerba latina loqui.
Crede mihi haud pulchro radiantis gemmule in auro
Splendida nec byssus, purpureæ ue toge.
Ingenuum exornant puerum, quantum inclyta uirtus,
Ingens quam sequitur gloria, fama, decus.

Epis

EPITOME COLLOQUIORVM

Erasmicorum, continens in se communio-
res quotidiani sermonis formulas,
in puerorum usum congesta.

EX PROOEMIO PRÆCEPTA,

NON temerè docet quidam, ut salutemus libenter.
Comis enim & blanda salutatio, sæpe concili-
at amicitiam, inimitiam diluit, certe mutuam beneuo-
lentiam alit, augetq;.

Urbanitatis est, salutare obuios, aut eos qui nos
adeunt, aut quos adimus ipsi colloquendi gratia. Item
operis aliquid agentes, coenantes, oscitantes, singultien-
tes, sternutantes, tussientes.

In ructu crepitūue ventris salutare, hominis est plus
satis urbani. Sed inciuilius etiam cum salutare, qui red-
dit urinam, aut exonerat aluum.

Urbanum est addere cognationis & affinitatis titu-
lum, nisi cum habeant aliquid odij, tum enim præstat
abuti plausibilibus, ut, pro Nouerca, mater: pro Pri-
uigno, Fili: pro caligarie, calcearie, Vir honorandè.

Senes, ignotos adolescentes, filiorum cognomento sa-
lutāt. Adolescētes uicissim illos, ut patres, aut dominos.

SALVTANDI FORMV.

le in primo congressu.

Saluc pater amantissime.

A 2

Saluc

Salve mea matercula.
Salve mi frater.
Salve Præceptor observande.
Salve condiscipule.
Salvus sis.
Salve primum amicorum optime.
Salve uir ornatissime, Spectatissime.
Salvete pariter omnes.
Salvete quotquot estis, una salute omnes.
Salve congerro lepidissime.
Salvete belli homunculi.
Salve iterum atq; iterum.
Salve annicula annos nata quindecim.
Salve puella annorum octoginta.
Salucre te iubeo.
Salutem tibi precor.

RESPONSIO

Et tu salve.
Salvus sis tu quoq;
Et tu tantundem salve mi Nicolae.
Et tu salve perpetuum.
Salve tantundem mi Petre.
Idem tibi reprecor.

BENEPRECANDI FORMVLÆ.

Et bene precari salutationis genus est.

Cominus

• CONVIVIS.

Sit *foelix conuiuium.*

Bene sit uniuerso coetui.

Precor omnia leta omnibus uobis.

Deus bene fortunet uestrum conuiuium.

STERNVTANTI.

Sit *faustum & foelix.*

Seruet te Deus. Sit salutiferum.

Bene uertat Deus:

AVSPICANDI QVIPPIAM.

Sit *foelix & faustum reipublicæ.*

Bono sit omnibus, quod instituis.

Bene uertat Deus quod agis.

Bene fortunet Christus Opt. Maxi. quod in manibus est.

Faucant superi tuis conatibus.

Fœliâter ædat, quod instituisti.

Prosperè succedat, quod auspiciatus es.

Bonis aibus cœpta res, melioribus exeat.

PROFICISCENTI QVOPIAM.

Precor ut bonis aibus hinc abeas, melioribus redeas.

Opto tibi fœliam cursum, & recursum fœliciorem.

Sit iter letum, reditus letior.

Bonis auspicijs soluas ancoram.

Vtinam ista profectio succedat tibi ex animi sententia.

Sospitet te Iesus Opt. Max.

Superi propitij, te nobis incolumem restituant.
Seruet te Deus, animæ meæ dimidium.
Opto tibi reditum incolumem.

RESPONSIO.

Maximas tibi gratias ago.
Precor tibi uicissim omnia leta.
Seruet te Deus interim quoq; incolumem.
Faxit Deus, ut omnia utrinq; cedant ex sententia.

VALEDICENDI.

Bene uale.
Valete omnes.
Cura ut quàm rectissime ualeas.
Valetudinem tuam cura diligenter.
Vale quàm optime.
Vale in crastinum.
In hoc biduum uale.
Cura, ut sit mens sana in corpore sano.

RESPONSIO.

Dabitur quidem opera.
Verbis tu quoq;
Et tu fac ualeas.
Tibi uicissim precor prosperam ualetudinem.
Faxint superi, ut aliquando rediens incolumis, uos incolumes offendam.

• IN DIGRESSV.

Quò tu nunc abis?

Quò uadis?

Quò noster Leonharde?

Quò te confers?

Quò se nunc proripit ille?

Quò te Moeri pedes?

Quò properas?

Quò nam hinc abiturus es?

Quò nunc iter este?

RESPONSIO.

Confero me domum.

Recipio me ad patriam.

Eo in scholam.

Ibo hinc ad forum empturus panem, papyrum.

Rus hinc concedo.

Eo ad macellum, allaturus obsonia.

Ex consilio parentum meorum Vuittenbergam profici-
scor, ad ampliorem ingenij cultum capiendum.

Propediem ut à patre percepi, hinc abiturus sum.

Commigraturus sum Norimbergam, Basileam, Lutetiā.

SALVTARE PER ALIVM.

Frobenium iubebis meo nomine saluere.

Erasmiolum mea causa salutabis diligenter.

Matri quàm potes officiosissime ex me salutem dicito.

Dic me omnibus omnia læta præcari.

Salutabis mihi sodalitatem diligenter.

Amicos omnes meis uerbis salutato.

A 2

Fratrī

Fratri ex me salutem diato.
Saluta omnes qui de me percontabuntur.

RESPONSIO.

Faciam diligenter ac sedulo.
Curabo. Fiet. Dabo operam.
Effectum reddam. Curabitur.

BENEPRECANDI CONTRAHENDI.

Precor ut hic contractus commodo bonoq; sit utriq;
Precor ut hoc matrimonium uoluptati sit omnibus uobis.
Vtriq; uestrum faustum foelixq; sit precor.
Adsit Deus.

IN NOVI ANNI INITIO.

Precor ut hic annus tibi laetis auspicijs ineat, laetioribus
procedat, laetissimis exeat, ac saepius recurrat semper
foelicior.

IN EXORTU DIEI.

Precor ut hic dies tibi candidus illuxerit.
Precor ut hic sol tibi foelix surrexerit.
Sit foelix exortus diei.
Bonus dies.
Opto tibi bonum diem.
Prosper sit tibi hic dies.

RESPONSIO.

Sit

Sit utriq; nostrum prosperrimus.

Habeo gratiam.

Idem tibi reprecor.

Gratia Deo.

Ego tibi uicissim multa secula foelicissima precor.

Amo te.

Cupio quæ uis, omnia.

Amandus es.

Benigne dicis.

Comis es.

INSTANTE NOCTE.

Opto tibi noctem prosperam.

Precor tibi noctem placidam.

Contingat tibi foelix somnus,

Det tibi Deus placidam quietem.

Sit tibi fausta nox.

Faustam degas noctem.

RESPONSIO.

At ego tibi pro una fausta, mille precor faustissimas.

Tantundem tibi reprecor.

Tibi uicissim precor quietem placidam.

FORMVLÆ PETENDI

quippiam à Præceptore.

Observande præceptor, liceat mihi pace tua, hoc die abesse schola.

Amantissime Præceptor, fac mihi potestatem abeundi domum.

A

s

Liceat

Liceat mihi consensu tuo exire ad exonerandum aluum.
Fac mihi copiam exeundi ut reddam urinam.

Liceat mihi permissu tuo exire ad exonerandum uesticā.

Precor ut sit mihi facultas hoc die laborandi in agro,
prato.

Abeundum est mihi rus ex iussu parentis, precor ut id
fiat pace tua.

Auocor hinc, præceptor obseruandissime, serijs parētū
meorum literis, eam ob rem quā possum amanter
te oro, ut hinc migrandi potestatem mihi concedas.

Quod me primum in tuam disciplinam humanissime
recipere dignatus es, deinde, ex quo scholæ tuæ sectator
fui, & fideliter & accurate tam literis bonis quā re-
ctis moribus expolire studuisti, gratias tibi immortales
ago.

Humanissime uir, Ego à parentibus meis missus, &
ludi tui fama excitus, huc appuli, ad uberiores ingenio
li mei eruditionem comparandam, quare tuam humani-
tatem amanter rogo, ut me in tuorum gregem recipere
digneris. Do fidem, me in omnibus quod rectum erit,
quodq; tu iusseris facturum.

INFANTULI DICUNT.

Præceptor peto ue- niam exeundi.	{ Domum. Emptum, papyrum, pa- nem, cacatum, mi- etum.
-------------------------------------	--

Exci-

EXCIPIENDI FOR

mula reducem.

Gratulor tibi aduentum.

Bene factum quod uenisti.

Aduentus tuus saluus, est mihi gratissimus.

Saluum te aduenisse gaudeo.

Gaudeo te aduenisse.

Gratulor mihi quod aduenisti.

Sospitem te adesse uolupte est.

Gratulamur tibi foelicem reditum.

RESPONSIO.

Gratias tibi ago.

Habeo tibi gratiam.

Ego uicissim laetor, quod incolumis uos incolumes offenderim.

Gaudeo quoque me saluum inuenire te.

Aspectus tuus incolumis, uicissim mihi iucundissimus est.

PERCONTANDI FORMA

in primo congressu.

Georgius.

Liuius.

GE. Ex qua tandem cortice, aut cauea nobis ades? LI.

Quid ita? GE. Quia male saginatus. Quia macie pellus
ces totus, ariditate crepitas. Vnde prodise? LI. E colle-

gio motis acuti. GE. Ergo ades nobis onustus literis. LI

Unò pediculis. GE. Pulchre comitatus aduenis. LI.

Sane

Sanè, nec tutum est uiatorem nunc ire in comitatum.

GE. Agnosco sodalicium scholasticum. Ecquid nouarū rerum adfers è Lutetia? LIV. Illud in primis, quod scio, tibi uidetur in credibile, Lutetiæ Beta sapit, et Quercus conaionatur. GEO. Quid tu narras? LI. Hoc quod audis. GE. Quid ego audio? LI. Hoc quod narro. GE. Monstri simile. Oportet illic fungos et lapides esse auditores, ubi tales conaionentur. LIVI. Atqui sic res habet. Nec audita narro, sed comperta. GE. Oportet illic plurimum sapere homines, si sapit Beta et Quercus. LI. Recte coniectas, GE. Vales ne? LI. Contemplare uultum. GEO. Quin magis lotium iubes? An me putas medicum? Non rogo quid ualeas, nam scias loquitur te belle ualere, sed quomodo tibi placeas. LI. Corpus quidem belle habet, sed animo male est. GE. At non ualet, qui istac parte laborat. LI. Sic res habent meæ, corpus ualet, sed egrotat crumena. GE. Facile isti morbo medebitur mater.

PERCONTANDI DE VA.

letudine. Formula.

Vt ualuisi usq;	Quomodo tandem uales?
Vt uales?	Quomodo tecum agitur?
Satin recte uales?	Vt se res habent tuæ?
Salua ne res?	Satin salua res?
Quid fit?	Quid agitur?
Fuisti ne semper prospera ualetudine?	
Valaisti ne ex sententia?	
Ecquid uales?	

Respon.

RESPONSIO.

Dei gratia bene ualeo.

Fœliciter ualeo. Optime ualeo, belle, recte, gratia supe-

Ego Dei beneficio perpetuo bellissime ualui. (ris.

Semper prospera usus sum ualetudine.

Hactenus bona ualetudine fui.

Varie. ut sunt res mortalium,

Prosperrima, fausta, incolumi, fœlici.

Secunda, prospera, integra, Basilica, Athletica, Pancra-
tica, semper fui ualetudine.

GRATVLATIO DE bona ualetudine.

Liuius.

Georgius.

LIVI. Faxint superi ut isthuc sit perpetuum, ac pro-
prium. Letus istud audio.

Voluptatem mihi nuncias.

Est isthuc mihi auditu perquam iucundum.

Sermonem istum audire ex te uehementer gaudeo.

Isthuc haud inuitus audio.

Oppido letor isthuc audire ex te.

Vt idem semper facias opto.

Tibi gratulor, mihi gaudeo.

Gratia superis. Gratiam habeo superis.

ALIA.

GEOR. Quo pacto uales?

RESPONSIO.

LI

LI. Recte, pulchre, belle, perbelle, bellissime, per-
pulchre, feliciter, commode, minime male. Ex animi se-
tentia.

Valeo ut uolo, potius quàm ut mereor, Basilice, Pancra-
tice, Athletice. **GE.** Expectabam ut diceret etiam tau-
rice. Quid fit? Quid agitur? **LI.** Equidem nihil ago.
Otium ago. Id quod uides ago, nempe nihil.
Sedetur, Statuer, Legitur, Scribitur.
Nihil fit. Parum agitur.

MALE VALERE FORMVLÆ

Non admodum ex sententia ualeo.

Vt cunq; ualeo. Sic satis.

Vt possum quando ut uolo non licet.

Vt soleo. Ita ut superis uisum est.

Secus quàm uellem.

Vt solent quibus cum medicis res est.

Haud sane commoda sum ualetudine, incommoda, per-
quàm incommoda, infœlici, aduersa, parum prospera,
parū secunda, mala, infausta, imbecilli, dubia, mediocri,
alia quàm uellem.

Qualem opto hostibus meis.

CONDOLENDI FORMVLÆ.

Rem mihi sane quàm acerbam narras.

Vehementer doleo uicem tuam.

Dolet mihi infortunium tuum.

Sane inuitus isthuc ex te audio.

Prohibeant superi. Auertat Deus.
Bona uerba quaeso.
Hic cupiam te uanum asse.

CONSOLANDI FORMVLÆ.

Bono sis animo oportet.
Forti infractoq; sis animo.
Quando superis ita uisum est, æquo animo ferendum
quod sors fert.
Ferendum est non culpandum quod mutari non potest.
Fulciendus interim est animus spe melioris fortunæ.
Multum iuuat animus, in re mala, bonus.

QVID MORBI EST.

Formulæ.

Quod mali genus est?
Quis te morbus habet?
Quo morbo teneris?
Quid morbi est?
Quid habes morbi?
Quis te tenet morbus?
Num hydrops est? Num dysenteria?
Num febris? Ad sanitatem gradus est nouisse morbum.

RESPONSIO.

Nescio, & hoc laboro periculosius.
Negant esse febrim. Non est hydrops.
Opinor febris esse speciem.

DE MORBO LATVS

percontandi, Formulæ.

Quampridem te habet hoc malis?
Diu est quo teneris hoc morbo?
Quantum temporis est, quod te hoc malum corripuit?
Quàm diu laborasti illo morbo?
Quoto die recurrit dolor?

RESPONSIO.

Dies plus minus uiginti.
Fermè mensis est. Iam tertius mensis est.
Mihi seculum uidetur. Quotidie recurrit.
Sæpius quàm Euripus.

VNDE CONTRAXISTI?

Formulæ.

Vnde suspicaris hoc collectum esse malis?
Qua ex causa arbitraris te in illum incidisse morbum?
Vnde illum ortum tibi esse morbum censēs?

RESPONSIO.

Ex inedia. E frigore natum arbitror.
E putribus ouis morbum ortum suspicor.
E uino plus satis diluto.
E crudis malis contracta est stomachi cruditas:
Ex potatione largiore.
Ex immodico & intempestiuo studio hoc conaliatum
uidetur morbi.

GE. *Quin accersis medicum?* LI. *Timeo ne atius morbum augeat, quam adiuvat. Metuo ne pro remedio dei uenenum.* GE. *Deligendus est igitur cui tuto fidas.* LI. *Si moriendum est, malo semel mori, quam tot pharmais exarnificatus.* GE O. *Fac igitur ut ipse tibi sis medicus. Si difficilis homini medico, precor ut sit tibi media uicæ Deus. Nullos ne consulisti medicos?* LI. *Et quidem permultos.* GE. *Quid respondent?* LI. *Id quod aduocati Demiphoni apud Comicum. Alius negat, alius ait, alius deliberandum censeret, in hoc consentiunt omnes, me miserum esse.* GE. *Sospitet te Christus Opt. Max. Precor ut diuina beneficentia nobis quam primum restituaris incolumis. Faxint superi tuam pristinam reapias ualeitudinem quam celerrime. Commendo te Christo medicorum optimo, is faxit ut quam primum conualescas. Iam me tempus aliò uocat, uale quam optime.*

DE CONVIVIS INVITANDIS.

PETRVS. CHRISTOPHORVS.

PET. *Cœnabis hodie domi?* CH. *Foris cœnaturus sum. Foris cœnandum est mihi.* PET. *Apud quem?* CH. *Apud socerum meum, apud generum, apud nuerum meam, apud affinem meum.* PET. *In crastinum te ad cœnam uoco. Cras ut mecum cœnes oro. Cras mecum prandeas rogo. Cras te conuiuiam mihi uolo.*

CH. *At uereor ne non licuerit. Vt possim metuo. Ve-*
B niam

niam siquidem licet, at metuo ne non queam. PET.
Cur non licet? Quid sic? Quid ita? Quam obrem?
Quo pacto? Quid causae? Quid obsteterit quo minus
possis? CH. Tum quidem domi manendum mihi est.
Vt domi nocte sim, necesse est. Tum certe foris esse non
licet. Cras mihi quoquam ire foras, liberum non erit.
PE. Vel perendie apud me sis oportet. Saltem peren-
dino die ad coenam uenias necesse est. Quarto ab hinc
die non grauaberis te mihi praebere conuiuiam. Die Io-
uis proximo non potes effugere quin uenias. CH.
Promittere certo nequeo. Veniam ubi utriq; nostrum
uidebitur commodissimum. Veniam quidem, at hac le-
ge, ut tu postridie huius diei uisum apud me coenes.
Faciam eo quidem pacto, ut tu deinde mihi quoq; sis
conuiua.

Spondeo futurum. Recipio me facturum. Do fidem
futurum, hac quidem conditione, ut tu meam postridie
prandeas. PE. Age fiat. Esto. Sit ita. Vt uis. Si iu-
bes faciam. CH. Ego instructus accedam. Ego mu-
nitus ueniam. Instructus multa fame accedam. Tu uide
ut Vulturem expleueris. Parabo uentrem, ac dentes
exacuam, tu uide quibus modis lupum exatures. PE.
Age, ad hoc certamen te prouoco. Age, fac pro uiribus,
pro uirili, si quid potes. CH. Veniam, sed non inco-
mitatus. PE. Tanto uenies gratior, sed quo comite
uenies? CH. Umbra. PE. Nec secus possis si modo
luce uenies. CH. Sed umbram adducturus sum denta-
tam, unam atq; alteram, ne tu me uocaris impune,

PE.

P E. Age ut libet, modo ne laruas adducas. Sed ex-
plana, si libet, quid sibi uelit umbræ uocabulum. C H.
Apud eruditos umbræ uocantur, qui ipsi non uocati co-
mitantur eum, qui uocatus est ad conuiuium. P E. Ta-
lium umbrarum adduc quantum uoles. Age, at caue ne
me luseris. Caue fallas. Caue spem frustra foueam. Ca-
ue mihi uerba dederis. Vide ne me uana spe lactes.

C H. Nihil opus iureiurando, in cæteris, in alijs time
perfidiam, hac in re non fallam. Sed heus tu, caue ne quic-
quam paraueris præter quotidiana mea causa, diem fe-
stum nolo. Sās me conuiuiam minime edacem, bibacem
multo minus. Nosti enim me conuiuiam non multi abi,
sed iā plurimi. P E. Curabitur diligenter. Ego te
Pythagoricæ cœna exapiam, aut fortasse frugaliore.

C H. Imò Diogenicæ, si me delectare uoles. P E.
Certe Platonici cœna te acapiam, in qua multum sit lite-
rarum fabularum, abi minimum, cuius uoluptas duret
etiam in posterum diem. C H. Placet, fiat ut mones.

P E. Tu uide, omnes curas tuas ac rugas etiam istas do-
mi relinquant. Huc præter nugas & risum nihil adferas.

C H. Ita fiet, exporrigemus frontem, bellos hominæ
los agemus. Ridebimus assatim, curabimus autem, in-
dulgebimus genio.

Epiacreos agemus, uocabis me per puerum tuum,
ubi uoles domi ero, Bene uale.

DE CVLTV CORPORIS,

Versiculi ex Ouidio.

Munditiæ placeant, fuscantur corpora campo,
Sit bene conueniens, & sine labe toga.
Linguaq; nec rigeat, careant rubigine dentes,
Nec uagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male deformet, rigidos tonsura capillos,
Sit coma, sit docta barba resecta manu.
Et nihil emineat, & sint sine sordibus ungues,
Inq; caua nullus stet tibi nare pilus.
Carpe abos digitis, est quidam gestus edendi,
Ora nec immunda tota perunge manu.
Néue diu præsume dapes, sed desine atra
Quàm cupias, paulò quàm potes esse minus.

CVRA ET MORES MENSÆ.

Puer in sterne mensam, Est enim tempus prandij, uel
prandio.
Hora est coenandi, uel coenæ.
Expandè primum igitur in mensa mappam mensalem.
Hinc panes mensæ imposito.
Postea affer orbes. Porrige cultros.
Adpone salinum, & corbem cocleaream.
Apta arculum. Elue calices. Da mappas manuarias, &
in patina aquam recentem ad lauandas manus.
Aut ministra aquam ex gutto, linteo ex humeris suspensa
so,

so, dum omnes lauerint. Hinc discumbentibus conuiuis,
affer è culina epulas. Apposito cibo stans uerecunde &
honeste complicatis manibus ante mensam, fungere tuo
offitio & consecra coenam, uel prandium.

CONSECRATIO MENSÆ

Verfialis per Philip. Melanch.

His epulis donisq; tuis benediato Christe,
Vt foueant iussu corpora fessa tuo.
Non alit in fragili panis modo corpore uitam,
Sermo tuus uitæ tempora longa faciat.

ALIA EX PSALMO.

Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das illis
escam ipsorum in tempore oportuno. Aperis tu ma-
num tuam, & imples omne animal benedictione.
Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson. Pater no-
ster &c. Oremus. Benedic nos Domine Deus pater
noster coelestis, & hæc dona quæ de tua largitate sumi-
mus, Per Iesum Christum Dominum nostrum, Amen.

ALIA ERASMI.

Quicquid appositum est, & quicquid apponetur,
foelix ac sacrum esse iubeat, qui sua benignitate pasat
uniuersa. Amen.

ALIA HERMANNI BVSCHII.

B 3

Quæ

Quæ nunc sumemus membris alimenta caducis,
Hæc Deus imperio sint benedicta tuo.

Post hæc, si ministerio tuo opus est, fac sedulus sis
apud mensam. Erectus & uerecundus ad mensam stat.
Vultu modesto, non pudicæ ad mensam uerso.

Oculos non hinc inde conijcias, sed mensæ aduertito. Di-
ligenter animaduerte, si quid desit in mensa, utpote,
panes, potus.

Epulæ, Orbes, Quadræ.

Si quid erit adferendum, id expeditius agas, ne mora-
ris cundo.

Breuitè, ad omnia promptus, facilis, hilaris, & para-
tus esto.

Vbi uero ministerio tuo opus non fuerit, & disamben-
dum tibi sit, fac primum,

Vngues purgatas habeas.

Hinc manus laues.

Post consecrationem autem mensæ decenter accumbe.
Erectus sede.

Cubito ne te fulcias.

Nec pandas brachia.

Primus ne esto esu.

Cibos carpe digitis, nec conde uola.

Proxima te cape.

In orbe ne morare.

Nec mande auidè.

Nec primus bibe. Non bibe auidè.

Bibiturus os terge, non manu, sed mappula.
Alios ne inspiato.
Morsa ne redintinge.
Nec linge digitos.
Nec ossa rode.
Quæq; sânde altrâ.
Os non perungas.
Nares ne fode.
Digitos sæpe terge.
Non rogatus tace.
Quod satis est ede.
Cum satur es surge.
Rursus manus laua:
Mensalia tolle.
Reliquias & fragmenta diligenter collige.
Quæq; in suum locum repone.
Hinc Deo gratias age.

GRATIARVM ACTIO POST
mensam, Versiculis per Philip. Melan.

Postquàm epulis exempta fames mensæq; remota,
Dicemus grates nos tibi summe pater.
Non hæc humanas vires alimenta iuuabunt,
Diuina si non hæc foueantur ope.
Namq; tuo uiuunt agitata à numine cuncta,
Afflato spirant cuncta, ualentq; tuo.

Nunc etiam gratis animis alimenta ministra,
Atq; immortalī pectora pasce abo.
Et quia cura sumus tua nos pater optime serua,
Et studia & uitae tempora cuncta rege.
Cumq; epulas dederis rerum pater optime nobis,
Adde epulis uires pro bonitate tua.

ALIA EX PSALMO.

Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in
aeternum misericordia eius. Qui dat escam omni car-
ni. Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruo-
rum inuocantibus eum. Non in fortitudine equi uolunta-
tem habebit, neq; in tibijs uiri beneplacitum erit ei. Be-
neplacitum est Domino super timentes eum, & in eis
qui sperant super misericordia eius. Gloria patri &
filio, & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc
& semper, & in secula seculorum, Amen. Kyrieley-
son, Christeleyson, Kyrieleyson. Pater noster qui es
in caelis &c.

Gratias agimus tibi Domine Deus pater noster coe-
lestis, per Iesum Christum Dominum nostrum, pro uni-
uersis donis ac beneficijs tuis, qui uiuis & regnas Deus,
per omnia secula seculorum, Amen.

ALIA.

Qui nos creauit, redemit & pauit, benedictus sit in
aeternum, Amen.

alia

ALIA.

Quod sumus utilibus dapibus potuq; refecti,
Laus tibi pro donis sit Deus almæ tuis.

CVM ADFERS POTVM,
consecrandi formula.

Ecce uinum.

Hoc uinum uobis faustum sit.

Hoc uinum leti bibite.

Cereuisia hæc saluti sit uobis omnibus.

Bono sit potus iste.

RESPONSIO.

Agimus tibi gratias.

Gratias Deo.

Adsit Deus.

PROPINANDI FORMVLÆ.

Ebibetis ordine suum quisq; calicem,

Ego tibi hoc primum propino Mida.

cæteris propina.

Præbibo tibi dimidiatum cyphum.

Tu deinde

RESPONSIO:

Acâpio abs te libenter.

Equidem nihil recusabo

Nihil tua causa recusabo.

Profit tibi.

Sit saluti.

B s

Precor

Precor ut sit tibi bono.

Sit tibi bonum atq; commodum.

GRATIAS AGENDI

conuiujs, Formulæ.

Habeo uobis hospites candidissimi gratiam, qui ad hoc conuiuolum uenire dignati sitis.

Gratiam habeo, qui dignatus sis nostro adesse conuiuio.

Ego habeo uobis gratiam, quòd nostram exilitatem boni consulitis.

RESPONSIO.

Ego pariter tibi & meo & aliorum nomine gratias ago, quòd tua humanitate ad hoc conuiuium, longe suauissimum nos uocaris.

Valete sodales optimi.

Bibite non segniter, & uiuite suauiter.

PERCONTANDI RE-

ducem, Formulæ.

GEORGIUS, LIVIVS.

GEO. Fuit ne hoc iter tibi faustum & commodum?

LI. Sic satis, nisi quòd nihil usquàm tutum est à latronibus. GE. Hic est belli ludus. LI. Est, sed sceleratissimus. GE. Pedes aduenis, an eques? LI. Partim pedestri itinere, partim uehiculo, partim equo,

pari

partim nauigio. G E. Tuae res quo tandem in statu
sunt? L I. In optimo, foelia, mediocri, tolerabili.
G E. Quo pacto se res habent tuae? num ex uoto?
L I. Imò supra uotum, supra meritum, supra spem.
G E. Satin ex sententia? Satin salua omnia? Satis
ne prospera omnia? L I. Res in peiore statu esse
non potest. Peiore in loco negotium non potest esse.
G E. Non coepisti igitur quod captabas? Non conti-
git praeda quam uenabaris? L I. Venabar equidem,
sed irata Delia. G E. Nil reliquum est spei? L I.
Spei permultum, sed rei nihil. G E. Episcopus ni-
hil ostendit spei? L I. Tota plaustra, totas naues,
sed praeterea nihil. G E. Nihil adhuc misit. L I.
Promisit quidem largiter, sed ne Teruntium quidem mi-
sit. G E. Ergo spe alendus est animus. L I. Sed
hac non saginatur uenter. Qui spe aluntur, pendent, nō
uiuunt. G E. Sed hoc eras ad iter expeditor, quod
nihil esset oneris in zona. L I. Fateor, atq; etiam
tutior. Nulla enim sunt arma certiora aduersus latro-
nes. Sed ego malim & onus & periculum. G E. Nihil
ne tibi ademptum est in uia? L I. Mihi ne? Quid qua-
so eripias nudo? Alijs atius periculum erat à me.
Licuit mihi uacuo uiatori per totum iter canere & esuri-
re. Nunquid uis? G E. Quo nunc hinc abis? L I.
Rectà domum salutaturus penates, iam diu non uisos.
G E. Precor, ut illic omnia offendas leta. L I.
Vtinam id uelint superi.

Alia

MAVRITIVS, CIPRIANVS.

MAV. Redisti nobis obefior solito. Redisti proæ-
rior. CI. At equidem mallem prudentior, aut do-
ctior. MAV. Imberbis abieras, redisti barbatus.
Contraxisti tibi absens nonnihil senij. Quid sibi uult
hic pallor? Quid macies? Quid frons experata?
CI. Vt est fortuna, sic est corporis habitus. Num ad-
uersa? Nunquàm quidem mihi alias secundis, sed nunq̃
quàm nunc odiosus reflauit. MA. Doleo uicem
tuam. Dolet mihi tua calamitas. Sed quid isthuc mali
est? CI. Vniuersæ pecuniæ naufragium feci. MA.
In mari? CI. Non, sed in litore, nondum nauem in-
gressus. MA. Vbinam? CI. In litore Britan-
nico. MA. Bene habet, quod ipse nobis uiuus enata-
sti. Præstat pecuniæ iacturam facere quàm uitæ. Lenius
est pecuniæ dispendium quàm fama. CI. Vita famaq̃
incolumi periit pecunia. MA. Vita sarari nullo
pacto potest, fama ægre potest, pecunia facile alicunde
sarcietur. Qui malum hoc acçidit? CIP. Nescio, nisi
quod sic erat in fatiis meis. Sic uisum est superis. Sic
libuit genio meo malo. MA. Vides igitur doctri-
nam ac uirtutem tutissimas esse diuitias, quæ nec eripi
possunt, nec grauant circumferentem. CIP. Pula-
chre tu quidem philosopharis, sed interim ego ringor.

Alia

ALIA.

CLAVDIVS, BALBVS.

CLAV. Gratulor tibi reduci Balbe. BAL. Et ego tibi superstini Claudii. CLAV. Gratulor tibi in patriam reuerso. BAL. Imò gratulare magis è Gallia profugo. CLAV. Quid ita? BAL. Quia illic bellis feruent omnia. CLAV. Quid Musis cum Martes? BAL. Atqui illic ne Musis quidem paratur. CLAV. Tu igitur foeliater elapsus es. BAL. At non sine periculo. CLAV. Totus alius nobis redisti. BAL. Qui sic? CLAV. Ex Hollando uersus es in Gallum. BAL. Quid? an capus eram cum hinc abirem? CLA. Vestis indicat te mutatum esse ex Batavo in Gallum. BAL. Hanc Metamorphosim malim quàm Gallinam: Sed ut aualla non faciat monachum, ita nec uestis Gallum. CLAV. Iam ne calles Gallicæ? BAL. Sic satis. CLA. Quo pacto didicisti? BAL. A magistris haud quaquàm mutis. CLAV. Quibus? BAL. A mulierculis quouis turture loquacioribus. CLAV. In tali ludo facile dissimulus loqui. Sonas ne probe sermonem Gallicum? BAL. Immo et latinum sono Gallicæ. CLAV. Nunquàm igitur scribes bona carmina. BAL. Quir ita? CLA. Quia periit tibi syllabarum quantitas? BAL. Mihi satis est qualitas. CLAV. Quid? Est ne Luetia immunis à pestilentia? BAL. Non est, sed perpetua non est, aliquando remittit sese, mox recrudescat,
non

nonnunquam intermittitur, deinde reâpit sese. CLA.
Non sat erat malorum, ubi bellum est? BAL. Erat,
nisi seaus esset uisum superis. CLAV. Annone caritatem isthic esse oportet. BAL. Imò penuriam.
Omnium rerum illic inopia est, præter quàm sceleratorum militum. Bonorum uirorum illic est mira uilitas. CLA.
Quid acâdit Gallis ut bellum suscipiant cum Aquila? BAL. Quia mouet illos exemplum Scarabæi, qui non æssit Aquilæ. In bello nemo non sibi uidetur Hercules. CLA. Non te remorabor diutius. Aliàs latius nugabimur, quum erit utriq; commodum. Nunc aliò me uocant negotiola quedam.

DOMESTICA CONFABVLATIO.

PETRVS, MIDA, PVER, IODOCVS.

PET. Heus heus puer, nemon' huc prodit? MID.
Hic opinor effringet fores. Familiarem oportet esse. O lepidum caput. Quid adfers mihi Petre? PET. Me ipsum. MI. Næ tu rem haud magni precij huc attulisti. PET. Atqui magno constitit patri meo, MID.
Credo, pluris quàm reuendi possit. PE. Sed Iodocus est ne domi? MIDA. Incertus sum, sed uisum. Quin tu potius abi, & roga ipsum an uelit nunc esse domi. Abi tu potius, sisq; tibi ipsi Merarius. PE. Heus Iodocæ, num es domi? IODO. Non sum. PE. Impudens, non ego audio te loquentem? IO. Imò tu impudentior. Nuper anallæ tuæ credidi, te non esse domi, & tu non

non credis mihi ipsi? PET. Æquum dicis, Par parè
relatum. IO. Equidem ut non omnibus dormio, ita
non omnibus sum domi, tibi posthac semper ero. PE.
Sed tu mihi uidere Cochleæ uitam agere. IODO. Qui
sic? PET. Quia perpetuo domi latitas, nec usquàm
prorepis. Non secus atq; claudus sutor, iugiter domi de
fides. Tu tibi domi situm contrahis. IOD. Est quod
agam domi, foris nihil est negotij. Et si quid esset, tamen
hoc cœlum, me dies aliquot à publico cohibuisset. PE.
At uunc sudum est, & inuitat ad deambulandum. Vide
ut blanditur. IO. Si prodeambulare lubet, non re-
cuso. PET. Plane uidetur hoc utendum cœlo. IO.
Ascendus est unus aut alter congerro. PET. Fiet,
modo dicas, quos uelis. IODO. Quid si Hugonem?
PE. Haud multum interest inter Hugonem & Nugo-
nem. IODO. Age placet. PE. Quid si Alar-
dum? IO. Homo minime mutus est, quod auribus di-
minutum est, lingua pensat. PET. Si uidetur Ne-
uium adiungemus. IO. Siquidem dabitur illius co-
pia, nunquam erit fabularum inopia. Placent confabulo-
nes, superest ut locum despicias amœnum. PE. Ego
uero tibi locum ostendam, ubi nec nemoris umbram, nec
pratorum Smaragdinum uirorem, nec fontium uiuas sca-
tebras desiderabis. Dicæ dignam Musis sedem. IOD.
Magnificæ polliceris. PET. Nimium affixus es li-
bris. Nimium assides libris. Immodico studio te macer-
as. IOD. Malim studio macrescere quàm amo-
re. PET. At non ideo uiuimus, ut studeamus, sed ideo
stude-

studemus, ut suauiter uiuamus. IODO. Mihi uero uel immori chartis dulcæ est. PET. Equidem immorari probo, immori non probo. Ecquid uoluptati fuit hæc deambulatio? IODO. Me quidem uehementer oblectauit.

ALIA.

ÆGIDIVS, LEONHARDVS.

ÆGI. Quo noster Leonhardus? LEO. Ad te ibam.

ÆGI. Istud quidem facis insolens. LEO. Quamobrem? ÆGI. Quia iam annus est quod nos non uiseris.

LEO. Malo in hanc peccare partem ut desiderer, quàm ut obtundam.

ÆGI. Imò boni amici nulla est apud me facietas. Imò quo crebrius uenies, hoc mihi uenies gratior.

LEO. Quid interim agitur domi tuæ?

ÆGI. Multa sane quæ nolum.

LEO. Non miror. Sed quid rerum gerunt filij?

ÆGI. Natu maximus iam dudum maritus est, breui pater futurus. Minimum ablegauit Lutetiã. Nam hic nihil aliud quàm ludebat.

LEO. Quid còs? ÆGI. Vt magister nobis redeat stultior quàm exierat.

LEO. Bona uerba.

ÆGI. Medius iam incœpit initiari sacris.

LEON. Precor ut bene uertat omnibus.

ALIA.

MOPSVS DROMO.

MO. Quid fit? Quid agitur Dromo? DRO. Sede-
tur. MOP. Video, Sed quomodo se res habent tuæ?
DRO. Vt solent ijs quibus superi sunt parum propitij.
MO. Istiuc ominis auertat Deus. Quid agis? DRO.
Equidem otium ago. Id quod uides nimirum nihil.
MO. Præstat otiosum esse, quàm nihil agere, ego te for-
taßis occupatum serijs negotijs interpello. DRO. Imò
maxime uacuum. Iam enim me cœperat otij tædium, &
congrerionem desiderabam. MO. Fortaßis impedio,
interrumpo, interturbo tua negotia. DRO. Imò tædiũ
otij discutis. MO. Da ueniam si te parum in tempo-
re interpellarim. DRO. Imò in ipso tempore aduenis.
Oportune te huc attulisti. Optatus ades. Interuentus tuus
est mihi uehementer gratus. MOP. Fortaßis aliquid
seriæ rei inter uos agitur, cui nolim esse impedimento.
DRO. Imò lupus (quod aiunt) ades in fabula.
Nam de te sermo erat. MO. Faale crediderim, nam
mihi huc uenienti mire tinniebat auris. DRO. Vtra?
MO. Leua. Vnde conijão nihil magnificæ de me fuisse
prædicatum. DRO. Imò nihil non honorificum.
MOP. Vanum igitur fuerit oportet. Sed quid est bo-
næ rei? DRO. Aiunt te uenatorem esse factum.
MO. Imò iam intra casses meos est præda, quam uena-
bar. DRO. Quenam? MO. Lepida puella, quam
perendie daturus sum. Vosq; oro, ut meas nuptias ue-
stra præsentia dignemini honestare. DRO. Que-
nam est sponsa? MOP. Aloisia Chremetis filia.
DRO. Egregium spectatorem formarum. Tuis oculis
C adli-

adlibuit illa nigro capillitio, sinis naribus ore prælargo,
uentre prominulo. MOP. Desinite, mihi eam du-
xi, non uobis. Non sat est, quod suo Regi pulchra est Re-
gina? Ita demum mihi illa placebit, si uobis non admo-
dum placeat.

ALIA.

SYRVS, GETHA.

SYR. Opto tibi multam fœlicitatem. GET. Et ego
conduplicatam opto, quicquid optas mihi. SYR.
Quid agis rei? GE. Confabulor. SYR. Quid
confabulare solus? GE. Ut uides. SYR. For-
tasse tecum? Proinde tibi uidendum, ut cum homine pro-
bo fabuleris. GE. Imo cum lepidissimo congerrone
confabulor. SYR. Quo? GE. Apulcio. SYR.
Istud quidem nunquam non facis. Sed amant alterna ca-
mœnæ. Tu perpetuo studes. GE. Non est ulla studiorum
satietas. SY. Verum, sed tamen est modus qui-
dam. Non onuttenda quidem sunt studia, sed tamen in-
termittenda nonnunquam. Non abiicienda sunt, sed re-
laxanda. Nihil suaue quod perpetuum. Voluptates cõ-
mendat rarior usus. Tu nihil aliud quàm studes. Nunq
non studes. Continenter incumbis literis. Indefi-
nenter inheres chartis. Studes noctes & dies. Nullum
facis studendi finem, neq; modum. GE. Age tuo more
facis. Rides me, ut soles. Nunc ludes tu quidem me. Salsè

me rides. Sat viciū agis. Naso me suspendis adunco.
Non me fallit tuum scommā. Nunc ludos delitiassq; me
facis. Pro delectamento me habes. Nunc planē ico
mecum agis. Rideor abs te. Eadem opera assue mihi
auriulas asini. Ipsi codices puluere situq; obducti lo-
quantur, quā sum immodicus in studio. SYR.
Emoriar, nī loquor ex animo. Disseream, si quid
fingo. Loquor id quod sentio. Quod res est dico.
Serio loquor. Ex animo loquor. Non secus sentio,
quā loquor.

CVR NON VISIS NOS,
Formule.

Quid cūsse est, quod tam diu nos non inuiseris?
Quid rei est, quod nos tam raro uisis?
Quare tam rarus es saluator?
Quid accidit?
Quid sibi uult?
Quid obstitit?
Quo minus feceris nobis tui uidendi copiam?
Quid impedimento fuit?

NON LICVIT PER
occupationes,

SYR. Non licuit per otium.
Volui quidem, at non licuit mihi per mea negotia.

Haecenus non sinebant negotia, ut te uisem.

Ocupatio sui quàm ut potuerim.

Vix ipsi mihi fuit copia mei, prae molestis negotijs.

Non defuit uoluntas, sed uetuit neccitas.

Non licuit per ualeitudinem.

GE. Equidem accipio tuam exausationem, sed hac lege,
ne saepius utaris.

Exausatio tua iustior est, quàm uellem, siquidem ualeitudo
in causa fuit.

Hac lege mihi purgatus eris, si quod cessatum est, officio
sarcinas.

Si superiorem cessationem crebra uisitatione penses.

SYR. Amicitia nostra firmior est quàm ut sit tam uul-
garibus officijs alenda. Satis crebro uisit, qui constan-

ter amat. GE. Male sit istis curis, quae te nobis adia-
munt. Quid imprecor istis negotijs, quae talem ami-

cam nobis inuident. Pessime sit isti febris, quae nos
tam graui desiderio tor sit tui, Male pereat ista fe-

bris, te incolumi.

MANDANDI AC POLLI-
cendi, Formule.

IACOBVS, SAPIDVVS.

IACO. Quæso ut res tibi cordi sit.

Etiā atq;

etiā rogo, ut hoc negotium tibi curæ sit.

Si me

amas, causam hanc retractabis diligenter.

SAP. De
sine

sine, ego tibi hoc effectum reddam, & quidem propedi-
em. Curabo diligentius, quàm si mea res ageretur.
Tu in utramvis dormias aurem, ego tibi hoc confectum
dabo. Tu quietus esto, in me recipio prouindam om-
nem. Gaudeo mihi datam occasionem, qua declarem
meum in te animum. Equidem oratione nihil polli-
ceor, sed re præstabo, quicquid est amici sinceri, & ex
animo beneuolentis, Nolim te lactare uana spe.

SUCCESSIBVS.

SAP. Res successit opinione melius.
Fortuna uotis utriusq; fauit.
Res tua & uentis & amne secundo proæssit.
Si fortuna nupsisset, non potuisset esse secundior.
Plus impetraui quàm fuisssem ausus petere.
Res omnis cædit ex sententia.
Pulchre nobis cædit hæc alca.
Noctua uolauit.

GRATIA.

IA. Equidem gratiam habeo, & habiturus sum, quo
ad uiuam maximam. Pro isto tuo in me officio pares
agere gratias uix possim, referre nequaquam,
Amo te plurimum. Et habetur à me tibi gratia, & ha-
bebitur semper. Habeo gratiam, quòd meum tibi nego-
tium cordi fuit.

Plus tibi debeo, quàm ut nunquàm soluendo esse possim.
Arctius me obligasti, quàm ut ex diario tuo unquàm no-
men meum expungere queam.
Hac re me tibi deuinctiorem reddidisti, quàm ut unquàm
es alienum persolvere possim.

RESPONSIO.

SA. Aufer ista, maior est nostra necessitudo, quàm ut
uel tu mihi, uel ego tibi pro ullo officio debeam gratias
agere. Non contuli in te hoc officium, sed retuli.
Sibi benefaât, qui benefaât amico. Videor mihi bene-
ficiam accepisse, quod nostrum officium boni consulis.
Qui benemeretur de amico, non dat beneficium, sed fac-
nerat. Si ex animo probas officium in te meum, fac
sepius utare. Ita credam tibi gratum esse quod feci, si
quoties desiderabis operam meam non roges, sed impe-
res quod uoles.

HERILIA.

RABINVS, SYRVS.

RA. He us heus furâfer, iam dudum rauâfco clamore.
Nec tu tamen expergisceris, uidere mihi uel cū gliribus
certare posse. Aut ocyus surge, aut ego tibi fiste som-
num istum excutiam. Quando crapulam hesternam
edormicris? Non te pudet somnum hominis in mul-
tam

tum lucem stertere? Qui frugi sunt famuli, solent exortum solis anteuertere, carareq; ut herus surgens reperi at omnia parata. Vt egre diuellitur à nido tepefacto cuculus. Dum salpit caput, dum distendit neruos, dum osat, tota abit hora. SYR. Vix dum diluxit.

RA. Credo tibi, nam tuis oculis adhuc multa nox est.

Tibi nox adhuc est concubia. SYR. Quid me iubes

facere? RAB. Fac ut luceat foetus, verre pilium ac pallium. Exterga calceos & crepidas. Inuersas caligas primum intus purga scopis, mox foris. Deinde suffitum aliquem facito purgando aëri. Accende lucernam. Muta mihi meum indusium, ac sicca lotum.

SYR. Fiet. RA. Atqui moue te ocyus, iam hæc

fecisse oportuit. SYR. Moueo. RA. Video, sed

nihil promoues. Vt incedit testudine. SYR. Non possum

simul sorbere & flare. RA. Etiam sententias loque

ris carnifex. Tolle matulam, compone lecti stragulas,

reuolue cortinas. Verre pauimentum. Verre so-

lum cubiculi. Adfer aquam lauandis manibus. Quid

cessas asine? Annus est priusquam accedas cadelā. SY.

Vix reperio scintillam ignis. RA. Sic heri condidisti.

SY. Nec follem habeo. RA. Vt responsat nebulo, quasi

qui te habeat areat folle. SY. Quam imperiosum habeo

dominum, uix huius iussis decem expediti famuli, fecerint

satis? RA. Quid ais cessator? SY. Nihil, om-

nia recte. RA. Nō ego te audio obmurmurantem.

SYR. Equidem precor. RA. Credo, pater no-

ster inuersum, praationem, opinor, dominicā prepos-

re. Quid gannis de imperio. SY. Precor tibi, ut
fias imperator. RA. Et ego tibi ut fias homo ex cau-
dia. Sequere me ad templum usq; mox domum reaur-
rito, lectos conamato. Hæc confusa, suo quæq; loco di-
gerito. Fac ut niteat tota domus. Matulam defrigato.
Hæc sordida submoueto ab oculis, fortassis inuisent me
quidam aulici. Si quid sensero prætermisum, uapulabis
largiter. SY. Hic sane noui benignitatem tuam.
RA. Proinde caue si sapias. SY. At interim de pran-
dio nulla mentio. RA. Vah, ut hic mentem habet
furaster. Non prandeo domi. Itaq; sub horam deamam ad
me transcurrito, deducturus me eò, ubi sum pransurus.
SY. Tibi quidem prospectum, sed hic interim nihil est,
quod edam. RA. Si non est quod edas, est quod esu-
rias. SY. Nemo fit esuriendo satur. RA. Est
panis? SY. Est, sed ater & fursuræus. RA.
Delicias hominis, te quidem fœnum esse oportuit, si pa-
bulum datur te dignum. An postulas ut te asinum tantum
placētis saginem? si fastidis panem atra obsonium ada-
de porrum, aut si maris, cepe.

ALIA.

RA. Est tibi abeundum in forum. SY. Tam pro-
cul? RA. Non sunt nisi sex passus. Tibi pigro sunt
bis mille. Consulam autem tuæ pigrificæ. Eadem lega-
tione multa conficiens negotia. Tu supputa in digitos, ut
memineris. Primum deflectes ad uestiarium, ac thora-
cent

em undulatum, si iam perfectus est, ab eo reapiet.
Hinc queres Cornelium ueredarium. Is plerumq; est in
Ceruo, ibi potitat. Rogabis si quid habet literarum ad
me, & ad quem diem sit profecturus. Deinde conueni
ens mercatorem pannarium, rogabis meis uerbis, ne qd
solicitus sit, quod pecuniam non miserim ad diem præ-
scriptum, numerabitur propediem. SY. Quando?
ad Calendas Græcas. RA. Rides ganeo, imò ante ca-
lendas Martias. In reditu desleetes ad leuam, & ex
Bibliopolis discas si quid aduectum sit nouorum libello-
rum è Germania. Cognosce qui sint, et quanti uenales.
Post hæc rogabis Goclenium, ut mihi dignetur esse con-
uiuia, alioqui cœnaturo soli. SY. Etiam conuiuas uo-
cas? Non habes domi unde uel murem pascas. RA.
Proinde tu confectis cæteris, abi ad macellum, & eme no-
bis armum ouillum, cum curabis diligenter assum. Au-
dim? hæc? SY. Plura quàm uellem. RA. At ui-
de ut memineris. SY. Vix potero dimidium. RA.
Etiam hic stas cæssator? Iam redisse oportuit. SY R.
Quis possit unus tot rebus obeundis sufficere? Deduco
ac reduco. Sum illi à scopis, à matula, à pedibus, à mani-
bus, à poculis, à libellis, à rationibus, à iurgiis, à legati-
onibus. Postremo non uideor illi sat occupatus, nisi sim
& coquus.

A L I A.

RA. Profer ocreas, nam equitandum est. SY. En,

C
s

adsunt

adsunt. R A. Probe quidem abs te curate, totæ albent
 fuit. Opinor nec extersas, nec unctas hoc anno, adeo ri-
 gent præ siccitate. Exterge subuuido panno, mox unge
 ad ignem diligenter, ac macera donec mollescant, SY.
 Curabitur. R A. Vbi calcaria? SY. Adsunt. R A.
 Verum, sed obducta rubigine. Vbi frenum & Ephipa-
 pia? SY. Sunt in promptu. R A. Vide, ne quid desit,
 aut ne quid ruptum, aut mox rumpendum, ne quid nobis
 sit in mora, cum erimus in cursu. Propera ad sellarium,
 & hoc lorum cura sarcindam. Reuersus inspicere sole-
 as, siue calceos equorum, num qui clauis desint aut uacil-
 lent. Quam macilenti sunt equi, quamq; strigosi.
 Quoties abstergas aut pectis illos in anno? SYR.
 Imo quotidie. R A. Nimirum res ipsa loquitur, ie-
 iunant, opinor, nonnunquam totum triduum. SYR.
 Minime. R A. Negas tu quidem, sed aliud dicturi
 sunt equi, si loqui liceat. Quanquam satis loquuntur ip-
 sa macie. SY. Curo sedulo. R A. Cur igitur tu ha-
 bitior equis? SY, Quia non pascor fœno. R A.
 Hoc igitur restat, Adorna manticom celeriter. SY.
 Fiet.

MONITORIA.

PÆDAGOGVS, PVER.

Tu mihi uidere non in aula natus, sed in aula, adeo
 moribus es agrestibus. Puerum ingenuum deæni ingenui mo-
 res. Quoties alloquitur te quispiam, cui debes honorem, cõ-
 pone

pone te in rectum corporis statum, aperi caput. Vultus
sit nec tristis, Nec toruus, Nec impudens, Nec propter-
uus, Nec instabilis. Sed hilari modestia temperatus.
Oculi uerecundi, semper intenti in eum, cui loqueris, lū-
ci pedes, quietæ manus. Nec uacilles alternis tibijs.
Nec sint gesticulosæ manus. Nec mordeto labrum. Nec
scabito caput. Nec fodito aures. Vestis item ad decorū
componatur, ut totus cultus, uultus, gestus, & habitus cor-
poris, ingenuam modestiam, & uerecundam indolem
præ se ferat. PVER. Quid si mediter? PÆDA. Nondum.
Fac. PVE. Siccine satis? PÆDA. Nondum.
PVE. Quid si sic? PÆDA. Propemodum. PV.
Quid si sic. PÆ. Hem, satis est, isthuc tene. Ne sis
inepte loquax, aut præceps. Nec uagetur animus inte-
rim, sed sis attentus, quid ille dicat. Si quid erit respon-
dendum, id facito paucis ac prudenter, subinde præfatus
honorem, nonnunquam & addito cognomento, honoris
gratia. Atq; identidem modice flectas alterum genu, præ-
sertim ubi responsum absolueris. Nec abeas nisi præfa-
tus ueniā, aut ab ipso dimissus. Nūc age, specimē aliquod
huius rei nobis præbe. Quantum temporis abfuiisti a ma-
ternis edibus? PV. Iam fermē sex menses. PÆ.
Addendum erat Domine. PV. Iam sex fermē men-
ses Domine. PÆDA. Non tangeris desiderio ma-
tris? PV. Nonnunquam sanē. PÆD. Cupis eam
reuifere? PV. Cupio Domine, si id pace licet tua.
PÆD. Nunc flectendum erat genu. Bene habet. Sic
pergito, Cum loqueris, caue ne præpites sermonē, aut
hesites

hesites lingua, aut palato immurmures, sed distincte,
clare, articulate consueſcāto proferre uerba tua. Si quem
præteribis natu grandem, Magistratum, Sacerdotem,
Doctorem, aut alioqui uirum grauem, memento aperire
caput. Nec pigeat inflectere genu. Itidem factō quum
præteribis eadem sacram, aut imaginem crucis. In con-
uiuio sic te præbebis hilarem, ut semper memineris, quid
debeat ætatem tuam. Postremus omnium admoueto ma-
num patinæ. Si quid datur lautius, recusato modeste, si
instabitur, accipe. Et age gratias, mox decripta portis
uncla, quod reliquum est, illi reddito, aut alicui proxime
accumbenti. Si quis præbibet, hilariter illi bene præ-
care, sed ipse bibito modicæ. Si non sitis, tamen admo-
neto cyathum labijs. Arride loquentibus, ipse nequid lo-
quaris, nisi rogatus. Si quid obsceni dicatur, ne arride.
Sed compone uultum, quasi non intelligas. Nec cui ob-
treſtato, ne cui temet anteposito, ne tua iactato, ne aliena
despiato. Esto comis, etiam erga tenuis fortunæ sodales.
Neminem deserto. Ne sis lingua futili. Ita fiet ut sine
inuidia laudem inuenias, et amicos pares. Si uideris
conuiuium esse prolixius, precatus ueniam, ac salutatis
canuiuis, subduato te à mensa, uide ut horum memineris.
PVER. Dabitur opera mi Præceptor. Nunquid
aliud uis? PÆD. Adito nunc libros tuos. PVER.
Fict.

DE LVSV.

NICOLAVS, HIERONYMVVS.

Co

COCLES, PÆDAGOGVS.

NICO. Iamdudum & animus. & cœlum, & dies inuitat ad ludendum. HIE. Inuitant quidē hæc omnia, sed solus Præceptor non inuitat. NIC. Subornandus orator quisspiam, qui ueniam extorqueat. HIE. Aptē quidem dictum extorqueat. Nam atius clauam extorsēris ē manu Herculis, quā ab hoc ludendi ueniam. At olim illo nemo fuit ludendi auidior. NICO. Verum, sed iam olim ille oblitus est, se fuisse puerum. Ad uerbera facilis est, & liberalis, hic parassimus, idemq; diffialimus. HIE. Attamen protrudendus est aliquis legatus, non admodum uerecundæ frontis, quem non illico protelet suis sæuis dictis. NI. Eat qui uolet, ego care re malo, quā rogare. HIE. Nemo magis accom modus ad hanc legationem, quā Cocles. NICOL. Nemo profecto. Nam perfrictæ frontis est, ac bene lin guax. Deinde sensum hominis pulchre cœlet. HIER. Cocles, ab omnibus nobis magnam initurus gratiam. COCLES. Equidem experiar sedulo. Verum si non succēsserit, ne conferte culpam in oratorē uestrum. HIE. Bene ominare, si te satis nouimus, impetrabis. Abi ora tor, redibis exorator. CO. Eo, Bene fortunet lega tionem meam Mercurius. Salue Præceptor. PÆD. Quid sibi uult nugamentum hominis. CO. Salue præceptor obseruande. PÆD. Insidiosa auilitas. Satis iam saluo. Dic quid tibi uelis. COC. Totus disapu lorum tuorum grex orat ludendi ueniam. PÆDA. Nihil

Nihil aliud quàm luditis, etiam absq; uenia. **COC.**
Sāt tua prudentia, uigorem ingeniorum exātari mode-
rato lusu, quemadmodum nos docuisti ex Quintiliano.
PÆDA. Sane ut isthuc tenes, quod p te faāt. Laxa-
mēto opus est ijs, qui uehemēter laborant: uobis qui segnē-
ter studetis, et acriter luditis, freno magis op⁹ est, quàm
laxatis habenis. **CO.** Adnitimur pro uiribus. Et
si quid haecenus cessatum est, post diligentia sarcietur.
PÆD. Oh sartores. Quis erit fideiusor istuc futurum?
CO. Ego capitis mei periculo non dubitem esse spon-
sor. **PÆD.** Imò alicui periculo potius. Sāo quàm non
sit tutum tibi credere. Tamen hic periculum faciā, quàm
sis bonæ fidei. Si dederis uerba, posthac nequicquàm
mecum gēris. Ludant, sed gregatim in campis. Ne di-
uertant ad compotationes, aut alia nequiora. Mature se
reāpian domum ante solis ocaubitum. **CO.** Fiet.
Exorauī, quanquàm egre. **HIE.** O lepidum apud,
omnes amamus te plurimum. **CO.** Sed interim ex-
uendum ne quid peccemus, alioqui de meo tergo depen-
dendum foret, fide iussi uestro omnium nomine, quòd si
quid accidat, non est quòd me posthac utamini legato.
HIE. Cauebitur. Sed quod lusus genus potissimum pla-
cet? **CO.** De hoc in campo consultabimus.

PILA.

NICO. Nulla res melius exercet omnes corporis par-
tes, quàm pila palmaria. Sed aptior hyeme, quàm æstati.

HIE.

HIE. Nullam anni tempus nobis parum accommodum
est ad ludendum. NICO. Minus sudabitur, si luda-
mus retiado. HIE. Imo retiaulum piscatoribus re-
linquamus, elegantius est palma uti. NICO. Age
nihil moror, sed quanti certabimus? HIE. Talitro
sic paratur pecunie. NIC. At ego malo fronti par-
ti, quam pecunie. HIE. Et mihi frons charior est
pecunia. Aliquo periculo certandum est, alioqui friget
ludus. NIC. Sic res habet, ut dicis. HIE. Vtra
pars prior euaserit tres lusus, ei uicta, pendet sextam
drachmæ partem. Sed hac lege, ut quicquid è uictorijs
collectum fuerit, insummat in conuiuium, ad quod pari-
ter uocentur omnes. NICO. Placet lex, et rata esto.
Superest igitur, ut sortiamur partes. Nam sumus ferme
pares omnes, ut non admodum referat, quis cui coniun-
gatur. HIE. Tutamen me longe peritior es. NIC.
Ut sim, sed tu scilicet. HIE. Etiam hic ualet fortu-
na? NICO. Illa nusquam non regnat. HIE.
Age fiat sortitio. Euge, bene accidit, contingere quos uo-
lebam. NICO. Et nos nostræ sodalitatis non poenitet.
HIE. Age dum simus uiri. Amat uictoria curam.
Suum quisque locum grauius tueatur. Tu mihi consiste à
tergo excepturus pilam, si me transuolet. Tu isthic ob-
serua, repulsurus huc ab aduersarijs reuolantem. NI.
Ne musca quidem hac præteruolarit impune. HIE.
Agite bonis auius, mittite pilam in tectum. Qui mise-
rit nihil præfatus, frustra miserit. NICO. Hem,
scape igitur. HIE. Mittito, Si miseris extra lineas,

aut infra supraue tectum, uestro damno fuerit, aut certe
nobis fraudi esse nolim. Tu sane parum commode mit-
tis. NIC. Tibi quidem, at nobis commode. HIE.
Vt miseris ita remittam. Pari pari referam. Sed præstat
ingenue legitimeq; ludere. NIC. In ludo pulchrum
est arte uincere. HIE. Fateor, atq; etiam in bello.
Sed habet utraq; pars suas leges. Et sunt artes illibera-
les. NICO. Credo plures septem. Signa termi-
num testula, aut rudere, aut si mauis pileo tuo. HIE.
Tuo malim. NIC. Rursus exâpe pilam. HIE.
Mitte pone notam. NICO. Habemus duos termi-
nos satis longinquos. HIE. Vtq; sed tamen uin-
biles. NIC. Planè uinabiles, si nemo repugnet,
HIE. Euge priorem metam prætercurrimus. Viâmus
quindecim. Heus præbete uos uiros, uiceramus & hic,
si tu tuo constituisses loco. Sumus igitur pares. NICO.
Non diu futuri. Vicimus triginta. Vicimus quadraginta
quinq;. HIE. Sestertia? NICO. Non. HIE.
Quid igitur? NIC. Numeros. HIE. Quo per-
tinent numeri, si nihil est quod numeres? NIC. No-
ster hic ludus est. HIE. Præpropere tu quidem, ante ui-
ctoriam anis triumphum. Vidi qui uincerent ab hoc nu-
mero, qui nihil habebant. Varia est, ut Martis, ita lusus
alea. Habemus triginta. Iam rursus sumus pares. NI.
Nunc serio res agitur. Euge successit, habemus potio-
res. HIE. Non diu habituri. Dixin? rursus equali
fortuna sumus. NICO. Diu nutat fortuna, uelut
anceps, utris uelit addicere uictoriam. O fors fortuna, si
nobis

nobis faueris, dabimus tibi maritum. Euge, audiuit uo-
tum, penes nos est huius certaminis uictoria. Pone no-
tam cretaceam, ne excidat. HIE. Iam appetit uestre
na, & sudatum est satis, præstat à ludendo desistere, ne
quid nimis. Supputemus lucrum. NICO. Nos euici-
mus tres drachmas, uos duas. Restat igitur una ad com-
pota iunulam. Sed interim quis soluet præciū pilarū?
HIE. Omnes ex æquo, pro sua quisq; portione. Nam
lucrum exilius est, quàm ut inde possit aliquid decidi.

LVDVS GLOBVLORVM.

missilium.

ADOLPHVS, BERNARDVS.

ADOL. Tu toties apud me gloriatus es, te mirū quen-
dam esse artificem in certamine mittendorum globorū.
Age libet experiri, qui uir sies. BER. Nihil detre-
cto, huc, si quid libet. Nunc tu Planè, quod dici solet, in-
planiciem prouocas equum. ADO. Et tu senties me
non esse asinum. BERN. Placet ne monomachia,
ut unus cum uno congregiatur, an mauis adiungi socios
periculi? ADOL. Malo *μονομαχῆν*, ne qua pars
uictoriæ decidatur alteri. BERN. Isthuc & ipse ma-
lo, ut laus in solidum sit mea. ADO. Hi spectatores
erunt & arbitri. BERN. Recipio, sed quod erit
uictori brauium, aut quæ uicto poena? ADO. Quid
si uicto amputetur auricula? BE. Imò testium alter
exceletur potius. Non est magnificum, certare pro pe-
cunia. Tu Germanus es, ego Gallus, decertemus p sue
D uterq;

interq; gentis gloria, si uicero, tu ter exclamabis: Floreat
Gallia. Si uictus (quod absit) fuero, totidē uerbis cele=
brabo tuam Germaniā. ADO. Age placet conditio.
BER. Adsit fortuna. Quando periclitantur hoc ludo
duæ maximæ nationes, sint æquales spheræ. ADO.
Nosti saxum illud prominens haud procul à portis?
BER. Noui. ADO. Ea erit meta, & hæc linea.
BER. Esto, sed sint, inquam, pares globi. ADO.
Minus discernas ouum ab ouo, aut ficum à ficu, sed mea
non refert, utrum malis elige. BER. Mitte. ADO.
Hæc, tu mihi non brachium, sed balistam habere uide=
ris, ita torques globum. BER. Satis momordisti la=
brum, satis rotasti brachium, tandem mitte O uires Her=
culeas, sed tamen uinco. ADO. Nisi sceleratus ille la=
terculus obstinisset, præuerteram te. BER. Consiste
in spheræ tuæ uestigio. ADO. Non utar dolo malo.
Cupio uirtute, non fraude uincere, quandoquidem de glo=
ria certamen est, Bene uertat. BER. Ingens profu=
do iactus. ADO. Ne ride, priusquàm uiceris. Adhuc
penè sumus pares. BER. Nunc res agitur. Vt
prior metam contigerit, is uicerit. ADO. Vidē, can=
ta. BER. Sed desinendum erat, quoto ludo consta=
ret uictoria. Nam primo nondum inxaluerunt uires.
ADO. Desiniant arbitri. AR. Tertio. BER.
Placēt. ADO. Quid ais? Agnoscas ne uictorem?
BER. Tibi fortuna magis aspirauit, uiribus & arte
non tibi cesserō. Sed quod arbitri pronunciauerint, id se=
quar. ADO. Germanus uicit, & hoc gloriosior est
uictor

uictoria, quod talem artificem uicerit. Nunc tanta Galle.
BER. Sum rauus. ADO. Hoc Gallis nouum non
est, sed tamen coccyssa. BER. Floreat Germania
ter. ADO. Imò ter hoc erat canendum. BER.
Contraximus siticulam, eamus ad compotatiunculam, ibi
perficietur cantio. ADO. Non reuaso, si ita uidetur
arbitris. BER. Ita commodius est. Melius canit
Gallus colluto gutture.

LVDVS SPHÆRÆ PER
annulum ferreum.

GASPAR, ERASMVVS.

GAS. Age, nos auspiciabimur, uicto succedet Mar
colphus. ERA. Sed quod erit uictori præmium?
GAS. Victus ex tempore faciet, ac recitabit distichon
in laudem uictoris. ERA. Accipio legem. GA.
Vis ne sortiamus, uter prior incipiat. ERA. Esto tu
prior, si libet, ego malim esse Abbas. GAS. Hoc
tua conditio potior est, quod tibi nota est area. Versaris
in tua harena. In hac exercitior sum, quàm in libris, ta
men istud perquam exigui momenti est. ERA. Equum
est, ut tantus artifex in hoc certamine mihi largiari non
nihil. GAS. Imò isthuc abs te peterem iustius, sed
parum est honesta, precaria uictoria. Is demum uinât,
qui suo Marte uinât. Ita sumus pares, ut non melius com
missus fuerit olim cum Bitho Bachius. ERASMVVS
Tua sphaera commodior est mea. GA. Et tua uola
uinât meam. ERAS. Ludito legitime absq; technis,

ac dolo malo. GAS. Dices tibi rem esse cum homine
probo. ERA. Sed prius audire cupio huius sphaeri-
sterij plebiscita. GA. Quaternio ludum absoluit.
Qui hanc lineam præterierit, in damno est. Reliquos
limites si transilias, sine fraude fiet. Qui globum suo
loco mouerit, perdit ius feriendi. ERA. Intelligo.
GA. En, occlusi tibi portam. ERA. Sed isthinc te
excutiam. GA. Id si feceris, cedam tibi huius certam-
inis palmam. ERA. Bona fide? GA. Optima,
non enim potes alia uia, nisi sic mittas sphaeram tuam in
parietem, ut resiliat in meam. ERAS. Id experiar.
Quid ais bonæ uir? Nonne depulsus es? GA. Fa-
teor, utinam tã sapiens esses, quàm es fœlix. Sed isthuc
cœnties tentãti, uix semel successerit. ERA. Imò si quid
audes deponere pignoris, nisi tertio quoq; experimento
successerit, uincas. Sed interim redde pactum premiũ.
GA. Quod nam? ERA. Distichon. GA.
Reddam. ERA. Et quidem ex tempore. Quid ara-
rodus unguem? GA. Habeo. ERAS. Recita cla-
re. GA. Clarissime.

Plaudite uictori iuuenes hic quotquot adestis.

Nam me qui uicit doctior est nebulo.

Nonne distichon habes? ERA. Habeo, sed quale abs-
te allatum est, tale tibi referetur.

SALTVS.

VINCENTIVS, LAVRENTIVS,
VIN. Libet ne decertare saltu? LAV. Ludus iste
non conuenit pransis. VIN. Quamobrem? LA.
Quia

Quia uentris saburra grauat corpus. VIN. Non ad
modum sanè qui pransi sint in paedagogio. Nam hi plæ
rumq; cœnaturiunt, priusquàm absoluerint prandium.
LAV. Quod igitur salendi genus placet? VIN.
Auspiciemur ab eo, quod est simpliissimum, à saltu locu
starum, siue maioris ranarum utraq; tibia, sed iunctis pe
dibus. Qui longissime promouerit cingulum, coronam
feret. Huius ubi erit satietas, aliud atq; aliud genus exa
periemur. LAV. Equidem nullum recusabo genus,
nisi quod geritur cum periculo tibiarum, nolim mihi rē
esse cum chirurgis. VIN. Quid si cœtemus unica ti
bia? LAV. Iste ludus est Empusæ, ualeat. VIN.
Hastæ innixum salire, cum primis est elegans. LAV.
Liber alius est cœtare arsu. Siquidem hoc cœtaminis ge
nus apud Virgilium proposuit & Aeneas. VIN.
Verum, Sed idem proposuit & cœstuum cœtamen, quo
non delector. LAV. Designa stadium, hoc loco sit
cær. Quæras ista sit meta, VIN. Sed utinam ades
set Aeneas, qui proponat & præmia uictori. LAV.
Victori abunde magnum præmium est gloria. VIN.
Victo potius dandum erat præmium solatij gratia.
LAV. Sit igitur uicto præmium, ut lappa coronatus
redeat in urbem. VIN. Equidem non recusarim, si tibi
præcedas, tibia canens. LAV. Est ingens æstus. VIN.
Nec mirum cum sit solsticiū æstiuum. LAV. Præstiterat
natæ. VIN. Mihi non placet ranarū uita. Animal
sum terrestre, non amphibion. LAV. Sed tamen hoc
exerātamenti genus olim cum primis habebatur liber

rale. VIN. Imò etiam utile. LAV. Ad quid?
VIN. Si fugiendum sit in bello, ibi potissimum ualent,
qui sese cursu pedum & natatu exerauerunt. LAV.
Artem narras haud quaquam aspernandā. Neq; enim
minus laudis est aliquando, bene fugere, quàm fortiter
pugnare. VIN. Sum planè rudis & imperitus na
tandi. Nec sine periculo uersamur in alieno elemento.
LAV. Sed adsuescere oportet. Nemo nascitur artifex.
VIN. At ego istius generis artifices permultos audio
nataſſe, sed non enataſſe. Experieris primum innixus
suberi. LAV. Nec suberi fido magis quàm pedi
bus. Si uobis cordi est natatio, spectator esse malo, quàm
certator.

VENATIO.

PAVLVS THOMAS, VINCENTIVS.
LAVRENTIVS, BARTHOLOMEVS.

PAV. Trahit sua quenq; uoluptas, mihi placet uena
tio. THO. Placet & mihi, sed ubi canes? Vbi uena
bula? Vbi asses? PAV. Valeant apri, ursi, cerui, &
uulpes, nos insidiabimur cuniculis. VIN. At ego la
queos inijciam locustis, insidiabor Gryllis. LAV. Ego
ranas captabo. BAR. Ego papiliones uenabor.
LAV. Difficile est sectari uolantia. BAR. Diffici
le, sed pulchrum. Nisi pulchrius esse ducis sectari lum
bricos, aut cocleas, quia carent alis. LAV. Equi
dem malo insidiari piscibus, est mihi hamus elegans.
BAR. Sed unde parabis escam? LAV. Lumbrico
rum

rum ubiq; magna est copia. BAR. Est, si tibi uelint
prorepere e terra. LAV. At ego mox efficiam, ut
multae myriades profiliant. BAR. Quo pacto? in-
cantamentis? LAV. Videbis artem. Imple hanc si-
tulam aqua. Hos iuglandium summos cortices uirentes
confractos immittito. Hac aqua perfunde solum. Nunc
obserua paulisper. Vides emergentes? BAR. Rem
prodigiosam uideo. Sic olim, opinor exiliebant armati
ex satis serpētis dentibus. Sed pleriq; pisces deliciarioris,
et elegantioris sunt palati, quàm ut esca tam uulgarī ca-
pianur. LAV. Noui quoddam insecti genus, quo
talibus insidiari soleo. BAR. Tu uide an possis im-
ponere pisibus, ago ranis factissimū negotium. LAV.
Quomodo, reti? BAR. Non, sed arcu. LAV R.
Nouū piscandi genus. BAR. At non iniucundū. Vi-
debis et fateberis. VIN. Quid si nos duo micemus di-
gitis? PAV. Ignauum est ac rusticum lusus genus
Ad focum desidentibus magis conuenit, quàm in campo
uersantibus. VIN. Quid si ætemus nuabus? PAV.
Nuces admodum pueris relinquamus, nos grandiusculi
sumus. VIN. Et tamen nihil aliud adhuc, quàm pu-
eri sumus. PAV. Sed quibus decorum est ludere nuā-
bus, iisdem non indecorum est equitare in arundine lon-
ga. VIN. Tu igitur præscribito lusus genus, sequar
quoanq; uocaris. PAV. Et ego futurus sum omnē
um horarum homo.

EVNTES IN LVDVM.

D 4

Syl.

SYLVIVS, IOANNES.

SYL. Cur adeo curris Ioannes? IO. Cur lepus, ut aiunt, pro carnibus? SYL. Quid hoc prouerbij est? IOA. Quia nisi adfuero in tempore, ante recitatum catalogum, actum est de pella mea. SYL. Hac quidem ex parte nihil est periculi, modo præterita est quinta. Inspice horologium, manus nondum attigit punctum, quod horam ab hora æquis spacijs dirimit. IO. At ego uix habeo fidem horologijs, mentiuntur nonnumquam. SYL. At mihi fide, qui campanæ uocem audiui. IOA. Sed est et aliud, unde magis etiam timeam, reddenda est memoriter hesternæ lectio, satis prolixa. Vereor ut possim. SYL. Commune periculum narras, nam et ipse uix satis teneo. IOA. Et nostri præceptoris sæuitiam. Omnis illi noxia capitalis est, nec magis parat nostris natibus, quam si corium esset bubulum. SY. Verum is non aderit in ludo. IO. Quem igitur uicarium constituit? SY. Cornelium. IO. Strabum illum? uæ nostris natibus, is uel Orbillio plagosior est. SY. Verum dicis, et ideo non raro sum illius brachio precatus paralysem. IO. Non est pium imprecari præceptori, nobis potius cauendum, ne inadamus in illius tyranni manus. SY. Reddamus inter nos uicissim, altero recitante, altero codicem inspiciente. IO. Pulchre mones. SY. Fac præsentis sis animo. Nā metus officit memoriæ. IO. Faale deponerem pauorem, si non adesset periculum. At in tanto discrimine quis possit esse securus animo? SY. Fateor, attamen non agitur de capite, sed de parte diuersa.

Alia

ALIA.

CORNELIVS. ANDREAS.

COR. Scite tu quidem pingis, sed charta tua perfluit, Charta subhumida est, ac transmittit atramentum. AN. Queso ut appares mihi pennam hanc. CO. Deest mihi gladiolus scriptorius. AN. Entibi. CO. Hui quā obtusus. AN. Accipe cotiaulam. CO. Vtrū amas scribere asspide duriuscula, an molliore? AN. Attempera ad manum tuam. CO. Ego molliore soleo. AN. Queso ut mihi describas ordine figuras elementorum. CO. Græcas an Latinas? AN. Latinas primū: conabor imitari. CO. Suppedita chartam. AN. Accipe. CO. Sed meum atramentū dilutius est, subinde infusa aqua. AN. At meū lintecolum prorsus exaruit. CO. Immunge, nisi mauis immeiere. AN. Imò potius rogabo alicunde. CO. Præstat habere domi, quā rogare cōmodato. AN. Quid est scholasticus absq; calamo & atramento? CO. Quod miles absq; clypeo & gladio. AN. Vtinam mihi essent articuli tam celeres. Equidem nō possum dictantis uocem scribendo assequi. CO. Prima cura sit ut bene scribas, proxima ut celeriter. Sat cito, si sat bene. AN. Belle, sed istam cautionē cane præptori, quum dictat, sat cito, si sat bene.

BREVIS DE COPIA

præptio.

Prinapio res ipsa puris, electis ac latinis uerbis effe-
renda est, quod ipsum posse, non mediocris artificis est.

D. 5

Sunt

Sunt enim permulti, qui nesciō quomodo copiam & uarietatem orationis effectant, cū ne semel quidē rem possint apte explicare, Isti tanq̃ semel balbutisse sit parū, balbutiē suam alijs atq; alijs modis reddūt balbutiorē, tanq̃ ipsi secum certamen susceperint, ut quā barbarissime dici possit, dicant. Itaq; inepti synonyma quēdam congerūt, adeo interdum inter se dissidentia, ut ipsa mirentur, quo pacto conuenerint. Quid enim absurdius q̃ hominē panosum, cui ne una quidē, quā sine pudore possit induere, sit uestis, eum tamen subinde suos pannos mutare, ac mendicitatē suam pro opibus ostentare? At nihilominus ridiculi uidentur isti uarietatis affectatores, qui cum barbare semel dixerint, repetūt idem multo barbarius, demū iterum atq; iterum indoctius. Hoc est, non oratione sed solacismis abundare. In primis igitur, ut dixi, res ipsa aptis atq; electis uerbis est explicanda. Deinde mutatorijs uerbis utendum, si qua, quę idem efficiant, reperiuntur, reperiuntur enim permulta. Demū ubi propria deficiant, translaticijs erit utendum, si modo uerecunda sit translatio. Ea quoq; ubi decerunt, si per actiua dixisti, ad passiua reuertendū erit, quę nobis totidem orationes reddunt, quod ex actiuis constabant. Postea uerba, si licebit, aut in nomina uerbalia, aut in partiāpia cōmutabimus. Postremo ubi modo aduerbia in nomina, modo nomina in alias atq; alias parteis cōmutauerimus, per contrariū dicamus, aut affirmatiuā orationē in negatiuā cōmutabimus, aut retrorsum, aut certe quod pronuntiatiue dictū, per interrogationem efferemus. Nunc exempli causa hęc sententiam sumamus.

Litē

LITERÆ TVÆ MAGNO

pere me delectarunt.

LITERÆ.

Epistola, epistolium, scripta, schedæ, literæ.

MAGNO PERE.

Mirum in modum, miris modis, maiorem in modum.
mirandum in modum, supra modum, plurimum, non me
diocriter, summopere, maximopere.

ME.

Animum meum, pectus meum, oculos meos, cor me-
um, Christianum.

DELECTARUNT.

Voluptate affecerunt, recreauerunt, exhilararunt,
uoluptati fuerunt, oblectarunt, uoluptate perfuderunt,
mellitissime fuerunt, iucundissime &c. habes materiam,
tū erit cōponere. Experiamur igitur. Faciamus peri-
culum. COR. Tuæ literæ magnopere me delectarūt.
Tua epistola mirificè nos exhilarauit. AN. Verte
actiuum in passiuum, alia erit facies. Vt, Dici non pos-
sit, quàm tuis sim scriptis exhilaratus.

Item per alia uerba idem efficientia.

Tuis ex literis incredibilem æpi uoluptatem. Ex epi-
stola celsitudinis tuæ plurimam uoluptatem accepi. Non
mediocrem lætitiā tuā mihi scripta attulerunt. Gau-
dio tuā me scripta quantus eram, perfuderunt. Hic nō ita
liceret mutare in passiua, nisi in illo postremo, perfusus
gaudio, quod usitate dicitur. Capiebatur à me uoluptas.
Allatum est gaudium, non perinde usitate dixeris.

Per

PER AFFICIO.

Singulari uoluptate literæ tuæ me affectuunt.

MUTA IN PASSIVVM.

Tuis scriptis incredibili sum affectus uoluptate.

Non parum gaudiorum tuum nobis epistolium peperit.

PER SVM & nomina adiectiua.

Tuæ mihi literæ multis modis iucundissimæ fuerunt.

Fuit tua illa epistola sanè quàm gratissima.

PER NOMINA substantiua.

Ineffabili uoluptati tuæ nobis epistola fuit.

Incredibili iucunditati fuerunt tuæ literæ.

COMMUTA IN NEGATIONEM.

*Tua scripta non mediocri lætitiæ fuere. Nihil in uita
tuis literis accidit iucundius. Quamq̃ hac ratione aliquo-
ties iam usus sumus, quæ non est negligenter prætereunda.
Nam quoties, multū, plurimum, singulariter significare
uolumus, per contrariū uerbū idem efficiamus. Ut Ve-
hementer te amat Henricus. Haud uulgariter te amat.
Multū me iuuat uinum, haud parum iuuat. Est uir sin-
gulari ingenio. Est uir ingenio non uulgari. Est homo
doctrina admirāda. Est homo nō cōtemnenda doctrina.
Thomas est summo apud suos loco natus. Non infimo
loco natus. Augustinus eloquentissimus fuit. Non inelo-
quens fuit. Carneades orator fuit nobilis, non ignobilis,
non obscurus. Et id genus similia, quæ nunq̃ non usuue-
niūt. Sed admonuisse rem clarissimam satis est. Nec te
lateat, bisariam nos huiusmodi rationum genere uti mo-
destiæ causa, præsertim si de nobis ipsis loquamur. Tum
etiā*

etiam amplificandi gratia. Nam non ingratum, pro ualde grato, non uulgariter, pro singulariter, recte & uenuste dicimus.

MODESTIAE CAUSA.

Ego literis meis nonnullam doctrinae sum opinionem consecutus. Semper curavi, ut in literaria gloria non possemus parteis tenerem. De amplificatione superiora sunt exempla, nunc ad nostra reuertamur. Nihil tua epistola unquam euenit gratius. Nulla res maiori unquam uoluptati fuit, quam tua scripta. Nulla unquam ex re tantundem cepi uoluptatis, quantum ex tuis literis amantissimis. Hoc modo singula orationis superiores poterunt uariari per interrogationem. Quid tuis literis in uita iucundius esse potuit? Quid epistola illa tua nobis euenit dulcius? Quid ita oblectauit unquam, ut proximae tuae literae? Hoc modo rursum singulas ferè rationes uariare licebit. CO. Quid deinde fiet? AN. Iam paulò liberius totam orationem uertemus, ut utinam dictionem pluribus uerbis circumloquamur. CO. Dic exempli causa. AN. Quod modo per nomen incredibile, modo per aduerbiū incredibiliter, dictum erat, unā dictionem aliquod uerbis commutabimus. Literis cōsequi nequeā, quantum tuis literis sum delectatus. Et mihi scriptu, et tibi creditu perdifficile fuerit, quantum iucunditati tua mihi scripta fuerint. Explicare prorsum nequeo, quā sum tuis literis gauisus. Et item in infinitum. Rursum alio pacto: Nam haecenus & per negationem, & per interrogationem, postremo per infinitas orationes uariauimus. Nunc per subiunctiuas siue cōditionales uariabi-

riabimus hoc modo. Moriar, si unquā quicquā fuit tuis
literis, aut optatius, aut dulcius. Perea si ulla res maiori
uoluptati fuit, quā tuæ literæ. Ita me Deus amet, ut ni
hil in uita tuis literis accidit iucundius. Et item alia mul
ta in hunc modum excogitare licebit. COR. Quid inde?
Nūc ad trāslatiōes, similitudines & exēpla fugiendū est

TRANSLATIO EST IN HIS.

Accepi literas tuas, quæ mellitæ fuerūt. Nihil nisi mere
delitiæ tuæ mihi scripta uidetur. Mera uoluptas sunt tuæ
literæ. Et huiusmodi plurima. Sed cauendū, ne obsoletis
aut durioribus translationibus utamur, quale est illud,
Iupiter hyernas æna niue conspuit Alpes. Et quale est
illud. Coena tuorū scriptorū me suauissimis epulis refecit

COMPARATIO A SIMILI.

Tua scripta, omni uel ambrosia uel nectare suauiora
fuere. Literæ tuæ quouis melle mihi fuere dulciore.
Epistola humanitatis tuæ, & siliquam omnē, & mel At
ticum, & saccarū omne, nectar, ambrosiamq; Deorum,
longe superauit. Hic quicquid dulcedine nobilitatum est,
in medium adduci potest.

AB EXEMPO.

Nunquam adducar, ut credam Hero Leandri sui lite
ras aut maiore uoluptate, aut pluribus osculis accepiſſe,
quā tuas accepi. Vix crediderim, aut Sāpionem, euer
ſa Carthagine, aut Paulum Aemilium, capto Perſeo, ma
gnificentiorē egisse triumphum, quā ego, simul ac
ſuauissima tua scripta, tuus mihi tabellarius reddidit.
Huiusmodi tum ex fabulis, tū ex historijs infinita poſſunt
inueni

inueniri. E Physica uero sumuntur rerum similitudines,
quarū q̄ plarū naturas memoriter tenere neāsse est.
Nunc si libet in alia sententia tentemus.

Nunquā dum uiuam, tui ero immemor. Semper
dum uiuam, tui meminero. Quoad uiuam, nunquam me
tui capiet obliuio. Prius uiuere desinam, q̄ tui meminisse.

PER COMPARATIONES.

Si umbram corpus poterit effugere, & hic animus
tui quibit obliuisci Tui memoriam ne Lethæus quidem,
amnis poterit abolere.

PRÆTEREA PER ἀδύνατον,
aut more Poetico per contraria.

Dum iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit,
Ante leues ergo &c. quæ non est multi negotij exco-
gitare. Verum ne immodia uideamur, his in præsentia
contenti simus. Aliās, si uoles, copiosius hac de re collo-
quemur. CHRI. Ego te Augustine iam planè exhau-
sum putabam. Sed tu præter expectationem nouum the-
saurum indicasti, quem si pergas explicare, nox ante oc-
cupauerit, quā tibi eadem de re sint uerba. AVGV.
Si ego hoc mediocri & doctrina et ingenio præsto, quā-
tum Cicronē ipsum ualuisse credis, qui cum Rosāo hi-
strione certasse legitur? Sed sol nos reliquit. Humescit
cœlū, præstat imitari auiculas, tecto q̄; ac lecto nos conde-
re. Proinde uale mi Christiane suauissime in crastinum.
CHRI. Tu itidem bene ualeas Augustine omnium do-
ctissime.

FINIS.

5